

صادقی‌کاشانی، مصطفی، ۱۳۴۸ -
تاریخ امامیه: (گذری بر ده قرن تاریخ سیاسی شیعیان دوازده‌گانه) / مصطفی
صادقی‌کاشانی - قم: نشر ادیان، ۱۳۹۲.
۱۷۲ص - (نشر ادیان).

ISBN: 978-964-2908-75-2

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیفا.
نماینه.

۱. شیعه امامیه - تاریخ. ۲. شیعه امامیه - عقاید. ۳. شیعه و سیاست - تاریخ. ۴.
شیعه - فعالیت سیاسی. الف. نشر ادیان. ب. عنوان.
۲۹۷/۵۳۲ ۱۳۹۲
۲ ت ۲ ص / ۲۲۹ BP

۲۰۳۳۱۲۵

کتابخانه ملی ایران

گذری بر ده قرن تاریخ سیاسی
شیعیان دوازده امامی

www.ketab.ir

مصطفی صادقی کاشانی

تاریخ امامیه (گذری بر ده قرن تاریخ سیاسی شیعیان دوازده امامی)

● مؤلف: مصطفی صادقی کاشانی

● ناشر: نشر ادیان

● نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۲

● چاپ: نگارش

● شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

● قیمت: ۵۲۰۰ تومان

● شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۸-۷۵-۲

حق چاپ و نشر محفوظ است.

● مراکز پخش:

تهران، خ حافظ، نرسیده به چهارراه کالج، نبش کوچه بامشاد، شماره ۴۰۹،

پکنا (پخش کتب اسلامی و انسانی) تلفن: ۵ - ۸۸۹۴۰۳۰۳ (۰۲۱)

قم، پردیسان، رویه روی مسجد امام صادق (ع)، دانشگاه ادیان و مذاهب.

تلفن: ۱۳ - ۲۸۰۲۶۱۰ (۰۲۵۱)، نمابر: ۲۸۰۳۱۷۱ (۰۲۵۱)

www.urdu.ac.ir press@urdu.ac.ir www.adyan-eshop.ir

فهرست مطالب

۷.....	دربارهٔ این کتاب
۹.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول شناخت منابع
۲۱.....	فصل دوم مفاہیم و ولایه‌ها
۳۳.....	فصل سوم امامیه در دوران شش امام نخست
۳۵.....	الف. دوران امیر مؤمنین علی (ع)
۴۵.....	ب. دوران حسنین (ع)
۵۵.....	ج. دوران امام چهارم تا ششم
۶۱.....	فصل چهارم قیام‌ها
۶۳.....	الف. قیام حجر بن عدی
۷۰.....	ب. قیام امام حسین (ع)
۷۲.....	ج. قیام توابعین
۷۷.....	د. بررسی گرایش دیگر قیام‌ها
۸۳.....	فصل پنجم رابطه امامیه با دستگاه خلافت
۹۳.....	فصل ششم دولت‌ها
۹۵.....	۱. آل بویه (۳۲۲ - ۴۴۸)

- ۲- دولت آل حمدان (۳۱۷ - ۳۶۹) ۹۹
- ۳- دولت آل مرداس (۴۱۵ - ۴۷۳) ۱۰۱
- ۴- آل باوند ۱۰۲
- ۵- بنو مزید ۱۰۳
- ۶- دولت عیونیان (۴۶۶ - ۶۴۲) ۱۰۴
- ۷- سربداران (۷۸۸ - ۷۳۸) ۱۰۴
- ۸- مرعشیان (۷۶۰ - ۷۹۵) ۱۰۷
- ۹- آل کیا (قرن هشتم تا دهم) ۱۰۸
- ۱۰- مرعشیان ۱۰۹
- ۱۱- دولتهای امامی منطقه هند ۱۱۱
- فصل هفتم امامیه از حمله مغول تا صفویه ۱۱۹
- امامیه و سقوط بغداد ۱۲۱
- نقش ایلخانیان در گسترش امامیه ۱۲۸
- جنبش‌ها ۱۳۲
- ۱- نوربخشیان ۱۳۲
- ۲- حروفیه ۱۳۴
- گرایش به ائمه و امامیه قبل از عصر صفوی ۱۳۶
- فصل هشتم دولت صفوی و رسمیت تشیع دوازده امامی ۱۴۱
- فهرست منابع ۱۵۱
- نمایه‌ها ۱۵۷

دربارهٔ این کتاب

بحث و تألیف دربارهٔ تاریخ امامیه، طرحی گسترده می‌طلبد، تا همهٔ جوانب زندگی شیعیان امامی در چهارده قرن گذشته را بررسی و گزارش کند و به تاریخ تحولات سیاسی، تاریخ اندیشه، تاریخ اجتماعی و... پردازد. نوشتار پس‌رو، گزری اجمالی بر حدود ده قرن رویدادهایی است که بر شیعیان دوازده امام گذشته است. رویکرد بحث، تاریخی و با تأکید بر حوادث سیاسی است. بنابراین، از کلام و معارف و مباحث امامت سخن نخواهیم گفت، مگر به ضرورت.

یکی از رشته‌های تحصیلی مرتبط به شیعه‌شناسی، رشتهٔ فرق تشیع است. در این رشته از فرقه‌های اصلی شیعه؛ یعنی امامیه، اسماعیلیه و زیدیه با سه رویکرد معارف، عقاید و تاریخ بحث می‌شود. کتاب حاضر، یادداشت‌هایی است که در مدت چند ترم تدریس تاریخ امامیه رشتهٔ فرق تشیع در دانشکدهٔ شیعه‌شناسی دانشگاه ادیان و مذاهب، ارائه شده است. اگر در انتشار آن تعجیلی

وجود داشته و به همه مباحث پرداخته نشده است، به دلیل نیاز این رشته و نبود تألیفی شایسته برای این موضوع بوده است. نگارنده امید دارد در فرصت مناسب، اثری کامل تر و جامع در این باره عرضه کند. عدم تفصیل و توضیح مطالب هم، به آن دلیل است که در صورت استفاده محققان و مخاطبان خاص، اطناب و تفصیل لازم نیست و در صورت استفاده درسی از این اثر، بخشی از توضیح و تفصیل، بر عهده استاد مربوط خواهد بود.

هائیک آن بوده است که مطالب کتاب به صورت علمی و تحقیقی عرضه شود؛ ولی به دلیل گستردگی محدوده بحث، قسمت هایی که در تخصص نگارنده نبوده است، به صورت گزارشی عبور شده و ممکن است به خطا رفته باشد. از این رو ضمن پوزش از محققان و اساتیدی که این نوشته را از نظر می گذرانند، تقاضامندم کاستی ها یا نقدهایی که به نظر خوانندگان محترم می رسد، حتماً تذکر دهند.^۱

بر خود لازم می دانم از دست اندرکاران نشر ادیان که زحمت چاپ این اثر را عهده دار بوده اند، صمیمانه قدردانی نمایم.

مقدمه

شیعیان در تاریخ پر فراز و نشیب خود، با حوادث تلخ و شیرین فراوانی روبرو بوده‌اند که پرداختن به هر یک از جنبه‌های آن، فرصتی کلان و کتابی مستقل می‌خواهد. آنچه در این جا به آن اشاره می‌شود، بخشی از تاریخ فرقه‌ای شیعی است که نام و تاریخ آن با امامت اهل البیت علیهم‌السلام عجین شده است. «تاریخ امامیه» که در این جا به آن پرداختن می‌شود، در حقیقت رویدادهایی است که بر معتقدان به این مذهب گذشته است و تاریخ مذهب نیست.

گفتنی است که نزدیکی و ارتباط مباحث تاریخی و کلامی شیعه سبب شده است، تفکیک آن‌ها از یکدیگر مشکل باشد و آثار نوشته شده در این مقوله نیز به این خلط دچار شده‌اند. بنابراین، یکی از مشکل‌های این بحث، افتادن در دام مباحث اعتقادی و کلامی است. این نوشتار در صدد بیان معارف امامیه و عقاید آن نیست. از یک سو بحث از تاریخ امامیه به تاریخ امامت و ائمه نزدیک است و باید توجه داشت که در این جا به رویدادهای سیاسی زندگانی ائمه نمی‌پردازیم. از سوی دیگر، بررسی تاریخ امامیه، مستلزم پرداختن به تاریخ فرقه‌های دیگر شیعه؛ مانند: کیسانیه، زیدیه و غلات است که در این جا جز در موارد ضروری به آن فرقه‌ها نخواهیم پرداخت.

درباره تاریخ امامیه با سرفصل‌ها و عناوینی که مؤلف در نظر داشته، اثر شایان ذکری نیافته است. شاید بهترین پیشینه، کتاب تاریخ الامامیه عبدالله فیاض باشد، به رغم ارزش علمی و دقت نظر و تحلیل‌هایی که دارد، از ورود به مباحث کلامی گریزی نداشته است، در ضمن به مناسبت و ضرورت بحث از امامیه، به فرقه‌های دیگر شیعه نیز پرداخته است. مقاله امامیه استاد پاکتچی در دائرة المعارف بزرگ اسلامی نیز ارزشمند است؛ اما رویکردی معارفی دارد. اگر مقاله‌ها و نوشته‌های دیگری هم به این موضوع پرداخته باشند، تنها بخش کوچکی از تاریخ این فرقه را قلم زده‌اند و گاه مباحثی را طرح کرده‌اند که قابل نقد است.

نکته دیگر این که در سده نخست هجری نه عنوان اثناعشری که حتی عنوان عام‌تر امامیه مصطلح نبوده، معتقدان به ائمه معصومین تا امام پنجم به خوبی تشخیص داده نمی‌شوند. در سخنان این شیعیان - که از آنان به عنوان پیشینیان امامیه باید یاد کرد - سخن از اولویت اهل بیت آمده و کمتر به ویژگی‌های امروزی تأکید شده است. بنابراین، اگر موضوع بحث را شیعه قرار دهیم، عام خواهد بود و غیر معتقدان به امامت را هم شامل می‌شود و اگر امامیه را عنوان قرار دهیم، وجود خارجی چندانی نخواهد داشت. پس، تا پایان سده نخست هجری، عنوان بحث را به مکتب اهل بیت پیامبر گسترش می‌دهیم.